

زنان در تلاطم اندیشه‌ها و سیاست‌گذاری‌های عمومی

میزان دستیابی زنان به مشاغل مرتبط با دانش و تخصصی که برای آن آموزش دیده‌اند تا چه اندازه بوده است؟

دکتر مهتاب علی‌نژاد
جامعه‌شناس

از اندرونی‌های قاجاری تا ترکیب اندرونی و بیرونی که جامعه برای زنان ساخته است و زنان آن را حفظ کرده یا گسترش داده‌اند بیش از یک قرن و نیم در تاریخ اجتماعی جامعه ایرانی می‌گذرد. از روزگاری که فعالیت زنان به محیط فیزیکی منزل محدود بود تا زمانی که جامعه محیط بیرونی خود را به روی روزمرگی‌ها و فعالیت‌های زنان باز کرد، موفقیت‌ها و ناکامی‌های زیادی در گستره فعالیت‌های اجتماعی و هم‌چنین اشتغال در تاریخ اجتماعی زنان ثبت شده است. روند گذار از منزل‌گزینی‌ها تا ورود به دنیای دانش‌آموزی و تخصص‌ستایی در ایران با فرایند مدرنیزاسیون در دهه ۲۰ شمسی آغاز شد و بعد از انقلاب اسلامی به اوج و شکوفایی خود رسید. در این سال‌ها زنان پیوسته در محیط اجتماعی پذیرفته شده‌اند. اما نکته حائز اهمیت در گذار قطعی از اندرونی به بیرونی این است که میزان دستیابی زنان به مشاغل مرتبط با دانش و تخصصی که برای آن آموزش دیده‌اند تا چه اندازه بوده است. آیا زنان ایرانی توانسته‌اند ضمن دستیابی به اشتغال، مطالبه‌گران دست‌یابنده به مناصب رده‌بالایی در عرصه‌های سیاست و مدیریت کلان باشند یا در سطوح خرد فرهنگی و مشاغل رده پایین یا خدماتی محبوس مانده‌اند؟

هنوز اجرایی نشده است. زنان کمابیش در میان چرخ دنده‌های کار جنسیت‌زده آسیب می‌بینند. این سرگردانی اگرچه از پیامدهای در حال گذار بودن جامعه ایران است، کند بودن روند تغییرات در این عرصه در مقایسه با شتاب تغییرات در سایر حوزه‌های زندگی نشان از نوعی بینش فرهنگی به زنان دارد. ساختار فرهنگی و سیاست‌گذاری عمومی در جامعه ما به صورتی شکل یافته است که زنان مطالبه‌گری را بر اساس تجربه خود، امری بی‌فایده می‌بینند زیرا پیوسته مطالبه‌گری آنان در راستای احقاق حق داشتن شغل متناسب با تحصیلات و

زنان هم‌چنان در میان چرخ‌دنده‌های کار مانده‌اند

باید گفت روند تغییرات بهره‌مندی از زنان در عرصه کار و اشتغال در ایران روندی مطابق با اقتضای عصر ارتباطات نبوده است. در عصر ارتباطات، اگرچه نه به کل، کار به مقدار شایان توجهی جنسیت‌زدایی شده است و در بیشتر مشاغل اجرایی و مدیریتی در سطح نهادهای اجتماعی، زنان چنان که از جامعه مدرن انتظار می‌رود توانسته‌اند به مشاغل درخور تخصص خود وارد شوند و تخصص آنان ترجیح بیشتری از جنسیت آنان در گزینش شدن داشته است. این رویکرد مدرن در جامعه در حال گذار ایران

شهرزاد

الهام یوسفی
نماینده فرهنگی

دیوهای خوش‌پوش کودکان ما

اگر اهل خواندن داستان ایرانی باشید، در میان داستان‌نویسان معاصر ایران، نام گلی ترقی را شنیده یا دست‌کم یکی از آثار این نویسنده را خوانده‌اید. این نویسنده سال‌هاست در خارج از ایران زندگی می‌کند اما داستان‌هایش بسیار بیش از حد انتظار حال‌وهوای ایرانی دارد. گلی ترقی سال‌های جوانی‌اش را به خواندن فلسفه در خارج از ایران گذرانده و آن فلسفه‌خوانی نیمه‌کاره بعدها اثرش را بر داستان‌های او گذاشته است. او از همان سال‌های دور نوشتن را دوست داشت و آن را دنبال می‌کرد. از آثار او می‌توان به «بزرگ بانوی روح من»، «اتوبوس شمیران»، «خانه‌ای در آسمان»، «من هم چه‌گوارا هستم»، «اتفاقی»، «جایی دیگر»، «دو دنیا» و «فرصت دوباره» اشاره کرد. تازه‌ترین کتاب او مجموعه داستانی است به نام «دیوهای خوش‌پوش» که انتشارات نیلوفر به چاپ رسانده است. اگر دوست دارید کتابی بخوانید که حال‌وهوای این روزهایتان را عوض کند، به سراغ این مجموعه داستان دلچسب بروید. این کتاب ۶ داستان دارد که نام کتاب از عنوان یکی از آن‌ها گرفته شده است. کتاب «دیوهای خوش‌پوش» مانند سایر آثار گلی ترقی قلمی روان و جذاب دارد، از طنزی ظریف برخوردار است و ویژگی‌های زنانه معتدلی دارد. «دیوهای خوش‌پوش» در واقع سفری به گذشته است، سفری شیرین با حال و هوای نوستالژیک در روزهای ازدست‌رفته قدیم. انسان‌ها را واپشان،

کسب جایگاه‌های شغلی در رده‌های بالای مدیریتی و اجرایی، بی‌پاسخ مانده است. مردگرایی در حوزه اشتغال به‌ویژه در رده‌های بالای شغلی نظیر ریاست، مدیرعاملی، شورای سیاست‌گذاری و غیره شیوه رایج و غالب پذیرش اجتماعی است. زنان برای پذیرش گیری در حوزه اشتغال با مانع فرهنگی روبه‌رو هستند. توانمندشدن زنان یا ناتوانی آنان یک برساخت اجتماعی است. یعنی از سوی جامعه ساخته می‌شود هم‌چنان که سیاست‌گذاری‌های عمومی برای انتصاب افراد در مشاغل مختلف اجتماعی از رده‌های بالاتر تا پایین نیز یک برساخت اجتماعی است.

هدر رفتن ظرفیت بالقوه‌ای که می‌توانست شگفت‌انگیز باشد

تناقض میان شتاب‌گیری سایر تغییرات اجتماعی و کند بودن تغییرات درباره سیاست‌گذاری‌های عمومی که کاهش جنسیت‌زدگی در کار نیز از این جمله است، اصلاحات نقص‌های سیستمی در توزیع جایگاه‌های شغلی مطابق با شایسته‌سالاری را با چالش روبه‌رو کرده است، چالشی که در بلندمدت به تنش و آسیب اجتماعی در حوزه زنان تبدیل شده است. آیا می‌شود جامعه‌ای را در جامعه سالم دانست در حالی که بخش اعظمی از نیروی انسانی ماهر و متخصص آن در جایگاه متناسب خود ایفای نقش نمی‌کنند؟ هدر رفتن ظرفیت‌های بالقوه‌ای که می‌توانند شگفتی بیافرینند در همه طول تاریخ بخشی از توانایی بوده است که جوامع بابت سیاست‌گذاری‌های نادرست و کم‌دقتی‌های سیاست‌گذاران در شناخت جامعه خود و نیاز آن با توجه به موجودیت نیروی انسانی خود پرداخته‌اند. اندیشمندان هنگام توجه به توانمندی‌های مدیریتی زنان در بیرون از منزل، از یک سو به ورود طیف گسترده زنان به بازار کار و از سوی دیگر به تبعیض علیه زنان در اشغال پست‌های مدیریتی و موقعیت‌های قدرتمند سازمانی اشاره می‌کنند. اگرچه اشتغال زنان در خارج از خانه را می‌توان به عنوان مدرک وقوع تغییر در نظر گرفت، ایجاد فرصت‌هایی که آن‌ها بتوانند قابلیت‌های مدیریتی خود را به نمایش بگذارند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. زنان در کسب پست‌های مدیریتی از تبعیض‌های چندگانه رنج می‌برند. آمارهای موجود نشان می‌دهند کمتر از ۵ درصد از رؤسا، شرکت‌ها و مسئولان پست‌های رده‌بالا در سازمان‌های

احساساتشان و مفاهیمی چون مرگ و زندگی دارد، روحی از زندگی که مدت‌هاست به دست فراموشی سپرده‌ایم و گلی ترقی از فاصله جغرافیایی دور هنوز در آن زندگی می‌کند و قادر است آن را برایمان به تصویر بکشد، آن هم به شکلی زیبا و لذت‌بخش. به عبارت دیگر، داستان‌های این کتاب بخشی از دست‌رفته از زندگی گلی ترقی است. او چیزهای زیادی از کودکی و زندگی در ایران به یاد می‌آورد، قادر است آن‌ها را به خوبی بیوراند و مفاهیمی تازه بیرون بکشد. در کتاب «دیوهای خوش‌پوش» و داستان‌های به‌نسبت کوتاه آن، آدم‌ها، رفتارهایشان و رابطه‌هایشان طوری است که دیگر امروز آن را تجربه نمی‌کنیم. با خواندن این کتاب، دلمان برای آن آدم‌ها تنگ می‌شود، برای نگاه کردن به زندگی‌ها آن‌گونه که پیش از زیستن در جهان مجازی تجربه‌اش می‌کردیم. دلمان برای مادر بزرگ‌هایمان و خانه‌هایشان تنگ می‌شود، برای دایه‌های بزرگ، عمه‌های ایرادگیر و دختر دایه‌ها و پسر دایه‌هایی که هم‌بازی ما بودند در کوچه و خیابان. گلی ترقی ما را به بخشی از دست‌رفته از

زندگی‌مان می‌برد. نمی‌توان شخصیت کتاب‌های او را دوست نداشت و از کنارشان عبور کرد. قصه‌های او ساده اما عمیق و دوست‌داشتنی‌اند.

دیوهای خوش‌پوش

نویسنده: گلی ترقی
انتشارات نیلوفر

(۴)

شهربانو

۲۵ شهریور ۱۳۹۹
شماره ۱۴۴۴

زمرد ملک و
کاشی‌های زرین‌فام
حرم مطهر

ایران‌دخت

کاشی و معرق از جمله هنرهای سنتی محسوب می‌شوند که در اماکن مذهبی چون بقاع متبرکه، مساجد و بناهایی با معماری اسلامی تجلی پیدا کرده‌اند. خاستگاه این هنرها به اوایل سده اسلامی می‌رسد و در طول تاریخ فراز و نشیب‌هایی داشته است. کاشی‌سنجری یا زرین‌فام از قدیمی‌ترین کاشی‌هایی است که در حرم مطهر رضوی کاربرد داشته است و آثار باقی‌مانده حکایت از آن دارد که برخی از این کاشی‌ها به دوره سلجوقی می‌رسد. جالب است بدانید در بین کتیبه‌های باقی‌مانده در کاشی‌های حرم مطهر، نام زنی هنرمند و نیکوکار به نام «ترکان‌زمرد» هم وجود دارد. در مجموع، در دوره سلجوقیان زنان از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند و در امور مختلف مشارکت دارند زیرا بنابر شواهد تاریخی، در اواخر دوره سلجوقیان ترکان‌زمرد بانی تزییناتی در حرم مطهر امام رضا(ع) است. او دختر سلطان محمود سلجوقی (۵۲۵-۵۲۲ قمری) بود و از جمله بانیان کاشی‌های هشت‌ضلعی بسیار نفیس مربوط به سال ۵۵۷ هجری قمری محسوب می‌شود. تاریخ حرم مطهر حکایت از آن دارد که امیر عمادالدوله اوایل قرن ششم هجری حرم را مرمت کرد و شرف‌الدین ابوطاهر قمی، وزیر سلطان سنجر، گنبدی بر فراز بقعه بنا کرد. ترکان‌زمرد سلجوقی نیز ازاره حرم مطهر را با کاشی‌های نفیس‌سنجری آراست. بنابر گزارش مؤلف «مطلع الشمس» که از منابع مهم دوره قاجار محسوب می‌شود، در بین کاشی‌های حرم مطهر نام ملک‌زمرد، دختر سلطان محمود، را می‌توان مشاهده کرد. در مطالعه آثار باقی‌مانده آمده است: زمرد ملک با الع ترکان خاتون، بنت محمود بن محمد بن بغراخان، خواهرند. قسمتی از کاشی‌های زرین‌فام حرم به کاشی‌های نادرانی موسوم‌اند و به صورت نواری باریک به عرض ۱۰ سانتی‌متر و به خط نسخ و رنگ قهوه‌ای، بین کاشی‌های کتیبه‌دار برجسته و کاشی‌های آزاره قرار گرفته‌اند و به مرور زمان بخشی از کاشی‌ها آسیب دیده‌اند. متن این کتیبه‌ها را عبدالحمید مولوی مرتب کرده که ترکان‌زمرد ملک بنت سلطان محمود نیز در بین دیگر اسامی وجود دارد. بنابراین، ترکان‌زمرد بانی ساخت کاشی‌های آزاره روضه منوره است. او دختر سلطان محمود بن محمد بن بغراخان است که پدرش خواهرزاده سلطان سنجر بوده است. در نقل قول‌های متعدد به این کاشی‌ها «سنجری» نیز گفته می‌شود. در حرم مطهر رضوی یادگارهای دیگری نیز از این بانوی هنرمند باقی مانده است به طوری که نام او در ردیف زنان واقف نیز به شمار می‌رود زیرا این بانوی هنرمند واقف و کاتب جزوات قرآنی با شماره ثبت اموال ۴۵۲۷ است. در مرکز نسخ خطی کتابخانه‌استان قدس رضوی جزوات قرآنی از دوره سلجوقی وجود دارد که به خط زمرد ملک نگاشته و در قرن ششم به دست ایشان وقف شده است. متن وقف‌نامه چنین است: اقل نوشت و وقف کرد این سی‌پاره بر مشهد مقدس رضوی سلام!... تعالی علی سانه زمرد ملک بنت سلطان محمود و هذا خطها تقبل!... منها.

بانوان بیشترین تماس را با ۱۳۷ داشته‌اند

در نیمه نخست سال جاری ۲۶۹ هزار و ۲۰۵ شهروند با مرکز ارتباطات

مردمی ۱۳۷ ارتباط برقرار کرده‌اند که حدود ۸۳ هزار و ۸۹۰ نفر از این تعداد، بانوان بوده‌اند که ۴۵ هزار و ۲۹۷ نفر از تماس‌گیرندگان، به صورت آبی و در لحظه تماس راهنمایی و پاسخگویی شده‌اند و درخواست‌های

۳۸ هزار و ۵۱۳ بانوان نیز برای پیگیری و پاسخگویی، به واحدهای مربوطه در مناطق و سازمان‌های شهرداری ارجاع شده است.

